

ZARFLAR (BELİRTEÇLER)

9. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

▮ Fasikül İçeriği:

- Zarfın Tanımı ve Temel Özellikleri
- Anlamlarına Göre Zarflar (Durum, Zaman, Miktar...)
- Yapılarına Göre Zarflar (Basit, Türemiş, Birleşik...)
- Sıfat - Zarf Ayırımı (Kritik Bilgiler)
- Edebi Metin Üzerinde Uygulamalı Analiz
- 30 Adet Murat Hoca Çözümlü Soru

Hazırlayan: Murat Hoca

Soru Denetleme Kurulu:

Türkçe Öğretmeni Gülser Yeşildal
Türkçe Öğretmeni Yalçın Yeşildal

“Dil, bir ulusun aynasıdır.”

Zarflar (Belirteçler) Dünyasına Giriş

Hedefimiz ve Başarı Kriterlerimiz

Öğrenme Hedefi: Öğrenciler zarfların tanımını, türlerini ve cümle içindeki işlevlerini öğrenerek, zarfları tanıyabilir, sınıflandırabilir ve doğru şekilde kullanabilir.

- Zarfların tanımını kendi cümlelerimle yapabilirim.
- Bir cümlede fiili niteleyen sözcüğü belirleyebilirim.
- Zarfların hangi kelime türlerini etkilediğini ayırt edebilirim.

1. Zarf Nedir? (Tanım ve Temel Özellikler)

Zarflar; fiillerin, fiilimsilerin, sıfatların veya kendi türünden olan (diğer zarfların) anlamlarını yer, zaman, durum, miktar veya soru yönünden tamamlayan sözcüklerdir. Zarflar, eylemin **nasıl, ne zaman, ne kadar** yapıldığını gösterir.

2. Zarflar Neyi Tamamlar? (Somuttan Soyuta Örnekler)

A) Fiilleri Etkiler: Eylemin nasıl gerçekleştiğini söyler. (En Yaygın Kullanım)
Örnek: Kaplumbağa yavaş yürüyor. (Yürüme eylemi nasıl yapılıyor? → Yavaş)

B) Sıfatları Etkiler: Bir özelliğin derecesini artırır.
Örnek: Bu çok güzel bir kitap. (Ne kadar güzel? → Çok güzel)

C) Zarfları Etkiler: Başka bir zarfın miktarını belirtir.
Örnek: Öğrenci pek hızlı koştu. (Hızlı zarfını miktar olarak etkiler.)

3. Hatırla ve Bul! (Zarfı Belirleme Alıştırması)

Aşağıdaki cümlelerde geçen zarfları bulup kutucuğa yazınız.

- Ali, derslerine **düzenli** çalışır.
- Yağmur **şiddetli** yağıyordu.
- Dedem **yarın** bizi ziyarete gelecek.
- Bugün hava **epey** soğuk görünüyor.

4. Öğrenci Çalışma ve Uygulama Alanı

Öğrendiğin bilgileri kullanarak içinde 'hızlı', 'dün' ve 'çok' kelimelerinin zarf görevinde kullanıldığı üç kısa cümle kurunuz.

Zarf Türlerinin Sınıflandırılması ve Kullanımı

Zarf Türü	Temel Soru	Örnek Kelimeler
Durum Zarfı:	Nasıl?	Hızlıca, gülerек, sessizce, iyi, kötü
Zaman Zarfı:	Ne zaman?	Dün, şimdi, az önce, yarın, sabah
Yer-Yön Zarfı:	Nereye?	İçeri, dışarı, aşağı, yukarı, ileri, geri
Miktar Zarfı:	Ne kadar?	Az, çok, epey, fazla, en, daha
Soru Zarfı:	Soru sözcükleri	Nasıl, niçin, ne zaman, ne kadar

Farklı Kullanımlar: Cümle Örnekleri

Aynı eylem (okumak), farklı zarflarla nasıl değişiyor inceleyelim:

- Kitabı **hızlıca** okudu. (Nasıl okudu? → Durum)
- Kitabı **akşam** okudu. (Ne zaman okudu? → Zaman)
- Kitabı **çok** okudu. (Ne kadar okudu? → Miktar)
- Kitabı **niçin** okudu? (→ Soru)

Alıştırma: Zarfları Kategorilere Yerleştirme

Aşağıdaki kelimelerin hangi zarf türü olduğunu yanlarındaki boş kutucuklara yazınız.

1. Yarın: _____

2. Sessizce: _____

3. Yukarı: _____

4. Epey: _____

Uygulama Alanı: Kendi Örneklerini Yaz

Öğrendiğin zarf türlerinden seçerek 3 farklı cümle kur ve kullandığın zarfın türünü belirt.

Zarfların Kullanımı ve Yapısı

1. Zarfların Cümledeki Görevleri ve Yerleşimi (Analiz)

Tam Çözümlü: Ali dün sessizce çalıştı. (Dün: Zaman Zarfı, Sessizce: Durum Zarfı)

Kısmi Çözümlü: Yağmur bardaktan boşalırcasına yağıyor.

Zarfın Görevi/Türü:

Senin Çözümün: Kuşlar neşeyle gökyüzünde süzülüyor.
Zarf ve Türü:

2. Zarf Yapım Ekleri ve Türetme Yöntemleri

Zarflar kök halinde olabileceği gibi **-ca/-ce, -casına/-cesine, -leyin, -den** gibi eklerle de türetilir.

Düşün ve Açıkla: "Sessizce" ve "Geceleyin" kelimeleri arasındaki yapı farkı nedir? Bu ekler kelimenin anlamına nasıl bir katkı sağlamıştır?

3. Karma Alıştırmalar

- "Sınav sonuçları yarın açıklanacak." cümlesindeki zarfı bul ve türünü yanına yaz.
- Aşağıdaki boşluğu bir **durum zarfı** ile tamamla: "Öğretmen konuyu anlattı."
- İçeri girdi / İçeriye girdi. Hangi cümledeki altı çizili kelime zarftır? Neden?

▣ **Murat Hoca Altın Not:** 'İçeri, dışarı, aşağı, yukarı, ileri, geri' gibi yer-yön bildiren sözcükler çekim eki alırsa (Örn: içeriye, aşağıdan) artık zarf değil, isim olurlar!

4. Özgün Cümle Atölyesi

Aşağıdaki alana içinde hem türemiş bir zarf hem de bir zaman zarfı bulunan özgün cümlelerinizi yazınız.

Zarflar: Genel Değerlendirme ve Uygulama

1. Sıfat mı, Zarf mı? (Kelime Rolü Analizi)

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerin türünü (Sıfat veya Zarf) belirleyerek yanındaki boşluğa yazınız.

- A) Bahçedeki güzel çiçekleri kopardı. →
- B) Kardeşim bugün çok güzel konuştu. →
- C) Salonda hızlı bir hazırlık yapıldı. →
- D) Arabamız yokuşu hızlı çıktı. →
- E) Doğru söze ne denir? →
- F) Lütfen benimle doğru konuş. →

■ **Murat Hoca Altın Not:** 'Nasıl?' sorusunu isme sorarsan Niteleme Sıfatını, fiile veya fiilimsiye sorarsan Durum Zarfını bulursun! (İyi insan → Sıfat / İyi çalış → Zarf)

2. Çoktan Seçmeli Sorular

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde 'zaman zarfı' kullanılmıştır?

- a) Ali, sınıfa sessizce girdi.
b) Akşam bize misafir gelecek.
c) Bu araba çok pahalıymış.
d) Çocuklar aşağı indi.
e) Güzel bir gün geçirdik.

2. 'Sınavda soruları cevapladı.' cümlesindeki boşluğa hangi kelime getirilirse cümle 'durum zarfı' kazanmış olur?

- a) yarın
b) çok
c) dikkatlice
d) biraz
e) sabah

3. Öz Değerlendirme Çizelgesi

Bu ünite sonunda neleri ne kadar öğrendiğinizi işaretleyiniz.

Başarı Kriterleri:

- a) Zarfın (belirtecin) ne olduğunu tanımlayabilirim.
b) Cümle içerisindeki zarfları bulabilirim.
c) Zarf türlerini (durum, zaman, miktar, vb.) ayırt edebilirim.
d) Sıfatlar ve zarflar arasındaki farkı açıklayabilirim.
e) Kendi cümlelerimde zarfları doğru bir şekilde kullanabilirim.

Yapılarına Göre Zarflar (Belirteçler)

1. Basit Zarflar

Herhangi bir yapım eki almamış, kök halindeki zarflardır.

Örnekler: **Dün, az, çok, iyi, geç, henüz, pek, yarın, hiç...**

2. Türemiş Zarflar

İsim veya fiil köklerine yapım ekleri getirilerek oluşturulan zarflardır.

Örnekler: **Sessiz-ce, sabah-leyin, kış-ın, gül-erek, dost-ça, hızlı-ca...**

3. Birleşik Zarflar

Birden fazla sözcüğün birleşip kaynaşarak yeni bir anlam kazanmasıyla oluşur.

Örnekler: **Bugün (bu+gün), biraz (bir+az), nasıl (ne+asıl), niçin (ne+için), şöyle...**

4. Öbekleşmiş Zarflar

Ayrı yazılan, birden fazla sözcükten oluşan zarf gruplarıdır (ikilemeler, edat grupları vb.).

Örnekler: **Hemen hemen, her zaman, aşağı yukarı, doğru dürüst, er geç...**

▣ **Murat Hoca Altın Not:** 'Bugün, biraz, nasıl, niçin' gibi kelimeler yapı bakımından birleşik zarftır. Bunları kök halindeki basit zarflarla karıştırmayalım!

Uygulama: Yapı Analizi Etkinliği

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili zarfları yapılarına göre (Basit, Türemiş, Birleşik, Öbekleşmiş) sınıflandırarak yanlarına yazınız.

1. Ali bugün erkenden yola çıktı.
2. Soruları dikkatlice incelemelisin.
3. Bizimle hiç konuşmadı.
4. Eşyaları aşağı yukarı taşıdık.
5. Otobüs biraz sonra kalkacak.

Yaratıcılık Alanı: Aşağıdaki boşluğa 'türemiş' ve 'birleşik' yapıdaki zarfları birer kez kullanarak bir kısa hikaye cümlesi yazınız.

▣ MURAT HOCA ÇÖZÜYOR ▣

Soru 1: "Köylüler, sabahın ilk ışıklarıyla tarlaya neşeyle indiler." cümlesindeki altı çizili sözcüğün türü nedir?

A) Zaman Zarfı B) Durum Zarfı C) Miktar Zarfı D) Yer-Yön Zarfı E) Soru Zarfı

Çözüm: Fiile sorulan 'Nasıl?' sorusuna cevap verdiği için **durum zarfıdır. (Cevap B)**

Soru 2: "Toplantı az önce bitti, herkes dağılıyor." cümlesindeki zarfın türü nedir?

A) Durum Zarfı B) Zaman Zarfı C) Miktar Zarfı D) Yer-Yön Zarfı E) Soru Zarfı

Çözüm: 'Ne zaman bitti?' sorusuna yanıt verdiği için **zaman zarfıdır. (Cevap B)**

Soru 3: "Bu kişi Erzurum'da epey kar yağdı." cümlesindeki altı çizili sözcüğün türü nedir?

A) Miktar Zarfı B) Durum Zarfı C) Zaman Zarfı D) Yer-Yön Zarfı E) Soru Zarfı

Çözüm: 'Ne kadar?' sorusuna cevap vererek miktar belirttiği için **miktar zarfıdır. (Cevap A)**

Soru 4: "Kapının önündeki kalabalık dışarı çıktı." cümlesindeki zarfın türü nedir?

A) Durum Zarfı B) Zaman Zarfı C) Miktar Zarfı D) Yer-Yön Zarfı E) Soru Zarfı

Çözüm: Ek almadan yön belirttiği için **yer-yön zarfıdır. (Cevap D)**

Soru 5: "Bu kadar yolu niçin yürüyerek geldiniz?" cümlesindeki altı çizili sözcüğün türü nedir?

A) Zaman Zarfı B) Durum Zarfı C) Miktar Zarfı D) Soru Zarfı E) Yer-Yön Zarfı

Çözüm: Fiili soru yoluyla belirttiği için **soru zarfıdır. (Cevap D)**

Soru 6: "Çocuklar parkta güle oynaya koşturuyorlardı." cümlesindeki ikilemenin türü nedir?

A) Durum Zarfı B) Zaman Zarfı C) Miktar Zarfı D) Yer-Yön Zarfı E) Soru Zarfı

Çözüm: Fiilin nasıl yapıldığını bildirdiği için **durum zarfıdır. (Cevap A)**

▣ MURAT HOCA ÇÖZÜYOR ▣

Soru 7: Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru anlamı bir soru zarfı ile sağlanmıştır?

A) Bu kitabı nereden aldın? B) Hangi kalem senin? C) Ankara'ya ne zaman varırız? D) Kaçınıcı katta oturuyorsunuz? E) Kim aradı?

Çözüm: 'Ne zaman' sözcüğü fiilin zamanını sorduğu için **soru zarfıdır**. A şıkkı zamir, B ve D şıkları ise soru sıfatıdır. **(Cevap C)**

Soru 8: "İşçiler tekrar yukarı çıktılar." cümlesindeki zarfın türü nedir?

A) Durum Zarfı B) Zaman Zarfı C) Miktar Zarfı D) Yer-Yön Zarfı E) Soru Zarfı

Çözüm: Yönelme eki almadığı için **yer-yön zarfıdır**. **(Cevap D)**

Soru 9: Aşağıdaki cümlelerin hangisinde türemiş yapılı bir zarf kullanılmıştır?

A) Dün seni aradım. B) Ali çok hızlı koşuyor. C) Bugün dersim yok. D) Soruları sessizce okudu. E) Aşağı indi.

Çözüm: 'Ses-siz-ce' kelimesi isim köküne yapım ekleri getirilerek oluşturulduğu için **türemiş bir zarftır**. **(Cevap D)**

Soru 10: "En güzel resmi o yaptı." cümlesindeki 'en' kelimesinin türü nedir?

A) Durum Zarfı B) Zaman Zarfı C) Miktar Zarfı D) Yer-Yön Zarfı E) Soru Zarfı

Çözüm: Sıfatı derece yönünden etkilediği için **miktar (derecelendirme) zarfıdır**. **(Cevap C)**

Soru 11: Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük durum zarfı değildir?

A) İyice düşün. B) Gülerek geldi. C) Hemen gel. D) Sert konuştu. E) Koşarak girdi.

Çözüm: 'Hemen' kelimesi eylemin yapılma zamanını belirttiği için **zaman zarfıdır**. Diğerleri 'Nasıl?' sorusuna cevap veren durum zarflarıdır. **(Cevap C)**

Soru 12: "Öğrenciler henüz sınav salonuna girmediler." cümlesindeki zarfın türü nedir?

A) Durum Zarfı B) Zaman Zarfı C) Miktar Zarfı D) Yer-Yön Zarfı E) Soru Zarfı

Çözüm: Zaman belirttiği için **zaman zarfıdır**. **(Cevap B)**

MURAT HOCA ÇÖZÜYOR

Soru 13: Aşağıdaki cümlelerin hangisinde \"yalnız\" sözcüğü zarf görevinde kullanılmıştır?

A) Yalnız insanlar... B) Bu soruyu yalnız o çözer. C) Eve kadar yalnız yürüdü. D) Beni aradı yalnız gelmedi. E) Yalnız çocuk ağlıyordu.

Çözüm: 'Yürüdü' fiilini durum yönünden etkileyen 'yalnız' sözcüğü **durum zarfıdır. (Cevap C)**

Soru 14: \"Dün akşam sinemada epey eğlendik.\" cümlesindeki 'epey' kelimesinin türü nedir?

A) Durum Zarfı B) Zaman Zarfı C) Miktar Zarfı D) Yer-Yön Zarfı E) Soru Zarfı

Çözüm: Eylemin miktarını belirttiği için **miktar zarfıdır. (Cevap C)**

Soru 15: Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde yer-yön zarfı yoktur?

A) Hemen içeri gel. B) Çocuklar aşağıya indi. C) Lütfen geri bas. D) Biraz ileri gider misin? E) Yukarı gel.

Çözüm: 'Aşağıya' sözcüğü yönelme durum eki (-a) aldığı için artık zarf değil, **isimdir. (Cevap B)**

Soru 16: \"Sınavda çok zor sorular vardı.\" cümlesindeki 'çok' kelimesinin türü nedir?

A) Durum Zarfı B) Zaman Zarfı C) Miktar Zarfı D) Yer-Yön Zarfı E) Soru Zarfı

Çözüm: Sıfatın derecesini belirttiği için **miktar (derecelendirme) zarfıdır. (Cevap C)**

Soru 17: Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili kelime soru zarfıdır?

A) Nasıl bir ev? B) Hangi kalem? C) Niçin ağlıyorsun? D) Nereden geldin? E) Kimin kitabı?

Çözüm: 'Niçin' sözcüğü eylemin sebebini sorduğu için her zaman **soru zarfıdır. (Cevap C)**

Soru 18: \"Misafirleri güler yüzle karşıladı.\" cümlesindeki altı çizili ifadenin türü nedir?

A) Durum Zarfı B) Zaman Zarfı C) Miktar Zarfı D) Yer-Yön Zarfı E) Soru Zarfı

Çözüm: Fiilin nasıl yapıldığını bildirdiği için **durum zarfıdır. (Cevap A)**

▣ MURAT HOCA ÇÖZÜYOR ▣

Soru 19: Aşağıdaki cümlelerin hangisinde miktar zarfı kullanılmıştır?

A) Çocuklar dışarı çıktı. B) Sınava çok çalıştım. C) Yarın pikniğe gideriz. D) Koşarak eve vardım. E) Niçin bekledin?

Çözüm: 'Çalıştım' fiiline sorulan 'Ne kadar?' sorusuna 'çok' cevabı verildiği için bu sözcük **miktar zarfıdır. (Cevap B)**

Soru 20: \"Bebek beşikte mışıl mışıl uyuyor.\" cümlesindeki ikilemenin türü nedir?

A) Durum Zarfı B) Zaman Zarfı C) Miktar Zarfı D) Yer-Yön Zarfı E) Soru Zarfı

Çözüm: Durum bildirdiği için **durum zarfıdır. (Cevap A)**

Soru 21: Hangisinde altı çizili sözcük yer-yön zarfı görevindedir?

A) İçerisi çok sıcak. B) Arabayı geri sürdü. C) Yukarıya bakma. D) Dışarıda bekliyoruz. E) İleriye gitti.

Çözüm: Yer-yön bildiren sözcük ek alırsa isimleşir. 'Geri' sözcüğü ek almadığı ve fiili etkilediği için **yer-yön zarfıdır. (Cevap B)**

Soru 22: \"Yarın yola çıkmalıyız.\" cümlesindeki zarfın türü nedir?

A) Durum Zarfı B) Zaman Zarfı C) Miktar Zarfı D) Yer-Yön Zarfı E) Soru Zarfı

Çözüm: Eylemin zamanını bildirdiği için **zaman zarfıdır. (Cevap B)**

Soru 23: Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru zarfı vardır?

A) Kaç ekmek aldın? B) Buraya nasıl geldin? C) Kim aradı? D) Hangi kitabı okudun? E) Kaçınıcı soru?

Çözüm: 'Nasıl' sözcüğü fiile yönelik sorulduğu ve durumunu öğrenmeyi amaçladığı için **soru zarfıdır. Diğerleri sıfat veya zamirdir. (Cevap B)**

Soru 24: \"Bugün epey soğuk bir hava vardı.\" cümlesindeki 'epey' kelimesinin türü nedir?

A) Durum Zarfı B) Zaman Zarfı C) Miktar Zarfı D) Yer-Yön Zarfı E) Soru Zarfı

Çözüm: Sıfatı derecelendirdiği için **miktar (derecelendirme) zarfıdır. (Cevap C)**

■ MURAT HOCA ÇÖZÜYOR ■

Soru 25: \"Annesini görünce koşarak yanına gitti.\" cümlesindeki zarfın türü nedir?

A) Durum Zarfı B) Zaman Zarfı C) Miktar Zarfı D) Yer-Yön Zarfı E) Soru Zarfı

Çözüm: Nasıl gitti sorusuna cevap verdiği için **durum zarfıdır. (Cevap A)**

Soru 26: Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru zarfı kullanılmıştır?

A) Kim geldi? B) Kaçınıcı sınıf? C) Buraya ne kadar sürede vardınız? D) Hangi kitabı aldın? E) Nerede?

Çözüm: 'Ne kadar' sözcüğü fiilin miktarını/zamanını sormak için kullanıldığından **soru zarfıdır. A** şıkkı zamir, B ve D şıkları ise sıfattır. **(Cevap C)**

Soru 27: \"Geceleyin garip sesler geliyordu.\" cümlesindeki zarfın türü nedir?

A) Durum Zarfı B) Zaman Zarfı C) Miktar Zarfı D) Yer-Yön Zarfı E) Soru Zarfı

Çözüm: Zaman belirttiği için **zaman zarfıdır. (Cevap B)**

Soru 28: Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birleşik yapı bir zarf kullanılmıştır?

A) Hemen gel. B) Biraz bekleyin. C) Hızlıca geçti. D) Az önce duyduk. E) Dün aradı.

Çözüm: 'Bir' ve 'az' kelimelerinin birleşmesiyle oluşan 'biraz' sözcüğü **birleşik yapı** bir miktar zarfıdır. **(Cevap B)**

Soru 29: Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf, bir sıfatı derecelendirmiştir?

A) Çok yürüdük. B) En zor sorular bunlardı. C) Dün akşam geldik. D) Sessizce oturdu. E) Dışarı çıktı.

Çözüm: 'En' zarfı, 'zor' sıfatının derecesini belirttiği için sıfatı etkileyen bir **derecelendirme zarfıdır. (Cevap B)**

Soru 30: \"Eşyaları yukarı çıkardılar.\" cümlesindeki zarfın türü nedir?

A) Durum Zarfı B) Zaman Zarfı C) Miktar Zarfı D) Yer-Yön Zarfı E) Soru Zarfı

Çözüm: Ek almadan yön belirttiği için **yer-yön zarfıdır. (Cevap D)**

Zarflar: Metin Analizi ve Kritik Ayrımlar

1. Edebi Metin Üzerinde Zarf Analizi

"Güneş, mor dağların arkasından **yavaşça** yükseliyordu. Rüzgar **hafifçe** esiyor, vadideki çiçekler **sabahleyin** erkenden uyanıyordu. Ali, bu **epey** huzurlu manzarayı **sessizce** izlerken **niçin** daha önce buraya gelmediğini düşündü."

Yukarıdaki metinde geçen kalın yazılmış zarfları türlerine göre aşağıya listeleyiniz (Örn: yavaşça - Durum Zarfı):

2. Karıştırmayalım: Sıfat mı, Zarf mı, İsim mi?

▣ **Murat Hoca Altın Not:** 'En' ve 'Daha' sözcükleri cümle içerisinde her zaman miktar (derecelendirme) zarfı görevinde kullanılırlar. Bunları gördüğünüzde miktar zarfı diyebilirsiniz!

1. "Yalnız" sözcüğü hangi cümlede ZARF görevindedir?

- Yalnız insanlar her zaman hüznüdür.
- Bu koca evde yalnız kalmıştı.
- Beni ara yalnız geç kalma.
- Yalnızlık Allah'a mahsustur.
- O, her zaman yalnız bir adamdı.

2. "Gece" kelimesini aşağıdaki iki cümlede farklı görevlerde kullanınız:

Cümle A (İsim):

Cümle B (Zarf):

3. Yaratıcı Yazarlık Atölyesi

Aşağıdaki anahtar kelimeleri ve zarf türlerini kullanarak bir doğa olayını (fırtına, gün batımı vb.) anlatan kısa bir paragraf yazınız.

Zorunlu Zarflar: *hızla (durum), dün (zaman), epey (miktar), içeri (yer-yön)*

▣ **Harika bir iş çıkardın!** Zarflar konusunu başarıyla tamamladın. Unutma, her adım seni daha büyük başarılarla götürür. Kendine güven, başarı seninle olsun! 😊